

رئیس‌جمهور بازدید سفر چند ماه پیش نخست‌وزیر ژاپن به تهران را پس داد احتمالا با همان موضوعات سفر آبه به تهران

محرمانه توکیو

شد که گویای دقت آبه شینزو در برجام و تاکید او بر فرو نریختن آن است. رویترز عصر روز گذشته در خبری به نقل از یک دیپلمات ژاپنی گفت: «آبه شینزو در دیدار با حسن روحانی، رئیس‌جمهور ایران نسبت به کاهش تعهدات هسته‌ای ایران ابراز نگرانی کرده و از جمهوری اسلامی خواسته از اتخاذ گام‌های بیشتری که ممکن است به تضعیف این توافق منجر شود، خودداری کند.» در کنار همه اینها نامی توان از توثیت مهم شب گذشته حسن روحانی گذشت، همان اعلام موضع مهمی که به نظر می‌رسد ناظر به اتفاقات جدیدی باشد. او دیروز در صفحه شخصی خود پس از دیدار با نخست‌وزیر ژاپن نوشت: «ایران از هر طرحی که بتواند موجب افزایش تبادلات اقتصادی به‌ویژه در حوزه انرژی و افزایش صادرات و فروش نفت بشود، استقبال می‌کند. در راستای منافع ملی خود از هیچ‌گونه مذاکره و توافقی، روی گردان نیستیم.»

این عبارت دقیقا مشابه همان اظهارنظری است که وی ساعاتی قبل از دیدار محمدجواد ظریف و امانوئل مکرلون در حاشیه اجلاس گذشته سران ۷ بیان کرد و ناظر به احتمال توافقی بود که در پاریس احتمال آن می‌رفت. از این رویه‌نظر می‌رسد با استناد به این توثیت، باید مساله مذاکره را بیش از قبل جدی گرفت.

همه این اقوال و گزارش‌ها گویای این است که تلاش‌های زیادی صورت گرفته تا توکیو مرکزی برای میانجی‌گری و برداشتن موانع برای آزر گیری مذاکرات برجامی یا شبیه آن باشد، اما اینکه در تهران همچنان خبری از ارائه توضیح نیست، عجیب‌تر از همیشه است و به نظر می‌رسد فرای آنچه در برجام رخ داد و با سطوح اطلاع‌رسانی بسیار پایین و محدود، مذاکرات انجام و توافق حاصل شد و البته خسارات ناشی از این محرمانگی و استفاده نکردن از نظرات کارشناسی بعدها به صورت آشکار نمایان شد، این بار محرمانه‌تر از قبل احتمالا مساله مذاکره پی گرفته شده ولی خبری از آن نیست.

اندر مصائب محرمانگی البته حرف‌های زیادی برای گفتن است که در این مجال تنها باید به بیان این مساله اکتفا کنیم که حالا همه می‌دانند رفتار محرمانه‌وسری از خصلت‌های بارز دولت‌های یازدهم و دوازدهم است و هر بار که با این الگوسمیری از جانب آنها طی شده، خسارت‌های بزرگی به کشور و مردم وارد شده است، از برجام گرفته، تا قراردادهای نفتی معروف به IPC و حتی همین اواخر ماجرای افزایش ناگهانی قیمت بنزین بدون اطلاع مردم و کارشناسان که خسارت عظیمی را به کشور وارد کرد و زمینه تشدید نارضایتی عمومی و نهیانت سوارشدن برخی آفتشاشگران بر این بستر را فراهم آورد.

را منتشر کند و آنها بازنشر دهند. بازنشر اخبار سفر اما گویای این بود که توافق هسته‌ای و موضوعات پیرامونی آن در جریان گفت‌وگوهای مقامات ایران و ژاپنی به‌هیچ‌عنوان کم‌رنگ نبوده، چنانکه روسای دو کشور پس از دیدارهای اولیه، محور توضیحات خود را بر همین موضوعات قرار دادند. خلاصه اظهارات روسای دو کشور در نشست مشترک را که پایگاه اطلاع‌رسانی رئیس‌جمهور منتشر کرده در ادامه همین مطلب می‌توانید بخوانید و ببینید که موضوعات اصلی چه مسائلی بوده است. البته در میان سخنان برجامی دو طرف شاید مهم‌ترین سخن خبری بود که در خط آخر متن منتشر شده در پایگاه اطلاع‌رسانی رئیس‌جمهور آمده بود، جایی که در میان اظهارات آبه شینزو آمده است ژاپن ضمن حمایت پیوسته از برجام، همکاری‌های راباسه کشور اروپایی در این زمینه آغاز کرده است. بعدا البته خبر دیگری هم از سوی رویترز منتشر

اخبار زیادی از توکیو نداشتند، یا بهتر بگوییم هیچ خبری از توکیو نداشتند، همه حتی خبرگزاری رسمی جمهوری اسلامی (ایرنا)، منتظر بودند تا پایگاه اطلاع‌رسانی رئیس‌جمهور اخبار توکیو

سیدعباس عراقچی، معاون وزیر امور خارجه ختم می‌شد. سیدعباس عراقچی سه‌روز قبل از سفر هیات ایرانی به توکیو گفته بود ایران در این سفر آماده مذاکره در هیچ سطحی با آمریکایی‌ها نیست. مرور خبررسانی‌های این چند روز اما گویای همانی بود که پیش از سخنان عباس عراقچی مطرح شده بود و رسانه‌ها از تلاش آبه برای تسهیل روند و کاهش موانع میان تهران و واشنگتن سخن گفتند، هرچند بازهم کسی در تهران نه آن را تایید کرد و نه توضیحی درباره آن داد. با همه این حواشی سفر حسن روحانی به شرق آسیا در آخر هفته گذشته انجام شد و او پس از مالزی به ژاپن رفت، در توکیو مورد استقبال نخست‌وزیر قرار گرفت و بعد از آن هم دیدارهای دوجانبه انجام شد؛ هم گفت‌وگوی خصوصی سران دو کشور و هم نشست هیات‌های تخصصی. جریان خبررسانی اما بازهم قوت عادی همیشگی را نداشت و رسانه‌های داخلی

فرهیختگان: هرچند داخل، رسانه‌های خبری به‌سرمی‌زند و اساسا نمی‌دانند که در سفر حسن روحانی و تیم همراه وی به توکیو چه می‌گذرد، رسانه‌های خارجی از محوریت گفت‌وگوها بر موضوع برجام می‌نویسند و بیشتر بر تردیدهای افزایشند.

ماجرای آن از آنجایی شروع شد که رسانه‌های ژاپنی به نقل از یک منبع دیپلماتیک از هماهنگی ژاپن با ترامپ برای گفت‌وگو با تهران سخن گفتند و اعلام کردند ترامپ موافقت خود را با این اتفاق اعلام کرده است و حتی از آبه شینزو، نخست‌وزیر ژاپن خواسته که نتایج نهایی این گفت‌وگوها را به اطلاع کاخ سفید برساند. بعد از این اتفاق بود که خبرهای زیادی درباره این سفر و میانجی‌گری دوباره نخست‌وزیر ژاپن میان تهران و واشنگتن جدی شد و حتی رسانه‌های نزدیک به دولت در ایران نیز با تایید این خبر از تکرار فرصت توکیو برای ایفای نقش میان ایران و آمریکا سخن گفتند. در این بین هم روزنامه همشهری از رسانه‌های نزدیک به دولت نوشت ژاپن توانسته ضمن رایزنی با واشنگتن، مجوز خرید نفت از ایران را کسب کرده و در این سفر با تهران برای از سرگیری خرید اقدام خواهد کرد. همشهری البته درباره دیگر توافقاتی که قرار است در سفر روحانی به توکیو عملیاتی شود هم توضیحاتی داد و نوشت: «همشهری کسب اطلاع کرده، احتمال معافیت ژاپن از تحریم خرید نفت ایران در جریان سفر رئیس‌جمهور ایران به ژاپن و دیدار با آبه شینزو، نخست‌وزیر این کشور قوت گرفته و به نظر می‌رسد ژاپنی‌ها موفق شده‌اند برای ایجاد روزه‌های دیوار ایجاد شده در مسیر برجام، از آمریکایی‌ها مجوز خرید نفت را بگیرند؛ هرچند قرار نیست داریی‌های ارزی ناشی از صادرات نفت ایران به‌صورت پول نقد در اختیار ایران قرار گیرد، بلکه از کانال مالی جدید که مسئولیت اجرای آن برعهده سوئیس خواهد بود، ایران می‌تواند از منابع ارزی خود برای کالاهای تعریف‌شده که از آن به‌عنوان کالاهای بشردوستانه یاد می‌شود، استفاده کند.» این روزنامه البته بر این هم تاکید کرد که «اگر دیدار روحانی و آبه در توکیو بتواند قبل از شروع سال ۲۰۲۰ میلادی روزه‌های ایجاد کند، شاید نشانه‌هایی از یک توافق بزرگ‌تر قلمداد شود؛ نظیر روزه‌های که پیش از برجام با آزادسازی بخشی از داریی‌های بلوکه‌شده ایران در زمان دولت باراک اوباما رخ داد؛ ماجرایی که در آن زمان به توافق لوزان منجر شد. حسن روحانی در روزه‌های اخیر به‌صورت تلویحی از توافق لوزان به‌عنوان نمونه‌ای عینی برای گشایش مسیر مذاکره نام برده است.»

از جانب مقامات رسمی اما واکنش‌ها در مورد این میانجی‌گری اقتدر که باید و شاید شفاف نبود و شاید مهم‌ترین آنها به اظهارات

روحانی و آبه چه گفتند؟

محورهای سخنان روسای دو کشور ایران و ژاپن در دیدار دوجانبه روز گذشته در توکیو به نقل از پایگاه اطلاع‌رسانی ریاست‌جمهوری به شرح زیر است:

حسن روحانی

ایران همواره به مسئولیت خود در تأمین امنیت منطقه عمل کرده و معتقدیم امنیت خلیج فارس توسط کشورهای بیگانه به هم ریخته است. برای امنیت منطقه باید ریشه‌یک‌جانبه‌گرایی را بخشانیم و به کسانی که سمیری غیر از همکاری براساس قواعد بین‌المللی را تعقیب می‌کنند بی‌فهمانم باید مسیر دیگری را دنبال کنند.

دو کشور می‌توانند در حوزه‌های مختلف اعم از انرژی، علم و فناوری‌های نوین، پزشکی، گردشگری، ورزشی، گرمکی و همچنین روابط صنعتی، اقتصادی و تجاری همکاری‌های خود را توسعه دهند. خروج یک‌جانبه آمریکا از تفاهنامه‌های بین‌المللی مثل برجام، امنیت و صلح در جهان را تهدید می‌کند. همه کشورها باید به قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت سازمان ملل متعهد باشند.

تحریم‌های آمریکا نوعی تروریسم اقتصادی تلقی می‌شود و کشورهایی که در راه مقابله با تروریسم فعالیت می‌کنند باید با این کار آمریکا نیز مقابله کنند. کشورها می‌توانند با پایبندی و عمل به تعهدات خود، آمریکا را به اصلاح اشتباهات و بازگشت به مسیر درست و قانونی مجبور کنند.

ما از هر طرحی که بتواند موجب افزایش تبادلات اقتصادی به‌ویژه در حوزه انرژی و افزایش صادرات و فروش نفت بشود، استقبال می‌کنیم.

از هر تلاش و کوششی از سوی کشورها برای حفظ برجام و تأمین امنیت و صلح و ثبات در منطقه و جهان استقبال می‌کنیم. به‌طور طبیعی در چارچوب منافع خود از هیچ‌گونه مذاکره و توافقی در این زمینه روی گردان نیستیم.

روش غیرقانونی آمریکا در خروج غیرمتعهدانه از توافق برجام نشان داد که این اقدام ضربه به یک توافق بین‌المللی و صلح و امنیت بود و واقع نه برای آمریکا و نه هیچ کدام از طرف‌های برجام سودی نداشت و ثابت کرد تحریم سرنوشتی جز باخت-باخت برای هیچ‌کس ندارد.

آبه شینزو

مصمم هستیم همکاری‌های خود را با ایران به‌ویژه در زمینه‌های کنسولی، فنی و مدیریت پزشکی، مدیریت بحران و مقابله با زلزله توسعه دهیم. ژاپن همچنین علاقه‌مند است سریعا تفاهنامه دو کشور در حوزه گردشگری عملیاتی شود تا روابط دو ملت نیز پیش از پیش توسعه یابد.

ما علاقه‌مندیم همکاری‌های خصوصی دو کشور در روند توسعه روابط مشترک اقتصادی فعال‌تر شود. تأمین امنیت منطقه برای همه کشورهایی که به این حوزه رفت‌وآمد دارند بسیار مهم است و ما از نقش سازنده ایران در تأمین امنیت و ثبات و صلح در منطقه قدردانی می‌کنیم. ژاپن پیوسته از برجام حمایت کرده و به تلاش‌های خود در این عرصه ادامه می‌دهد و همکاری‌هایی را با سه کشور اروپایی در این زمینه آغاز کرده است.

چرا نباید به مذاکره خوش بین بود؟

این روزها در توجیه چرایی مناسب بودن زمان آغاز گفت‌وگوها میان مقامات ایران و آمریکا استدلال‌های سست و ضعیفی مطرح شده است. حامیان دوآتشه حسن روحانی که در برخی زمینه‌ها مثل خوش بینی به غرب، گوی سبقت را از حسن روحانی و محمدجواد ظریف روده‌اند با استناد به مسائلی چون استیضاح ترامپ در آمریکا یا درپیش‌بودن انتخابات ریاست‌جمهوری این کشور ابراز می‌کنند که شرایط مناسبی برای آغاز گفت‌وگوها فراهم شده است و به دولت هم پیشنهاد می‌کنند که روی دیوار ژاپن یادگاری که نه، توافق بنویسد و آن را امضا کند شاید که ایران هم راه ژاپن را برود و توسعه‌یافتگی را در سطوح ژاپنی آن تجربه کند. کارشناسان منصف حتی اینهایی که حامی دولت حسن روحانی هستند، اما نظر متفاوتی دارند و با ادله بسیاری مذاکره با ترامپ را مضر می‌دانند و بالاتر از آن انتخاب چنین زمانی را برای این کار زیان‌بارتر توصیف می‌کنند، آنها با مثال‌زدن تجربه‌های این چند سال از جمله آنچه میان آمریکا و کره شمالی گذشت، می‌گویند مذاکره با فردی چون ترامپ به‌صلاح نیست و علاوه بر آن شرایط امروز کشور هم مقتضی آغاز یک گفت‌وگو از نقطه‌قوت خواهد بود. در ادامه برخی از این دلایل را به‌طور خلاصه شرح می‌دهیم.

اول ورود به هر میز مذاکره‌ای نیازمند اقتدار درونی است. امروز اما دولت با اقدام ناشیانه‌ای که در افزایش ناگهانی نرخ بنزین داشت، پشتوانه مردمی خود را به‌شدت کاهش داده و همه چه در داخل و چه در خارج می‌دانند که او از پشتوانه قبلی حتی میان نمایندگان مجلس برخوردار نیست. حضور در جریان یک مذاکره آن هم با آشوب‌هایی که به‌تازگی پشت‌سر گذاشته شده خطایی است که از منظر دیپلماتیک عواقب ناخوشایندی خواهد داشت و طرف مقابل را مطمئن می‌کند که می‌تواند با افزایش مطالبات خود کفه ترازو را به سمت

گفت‌وگو

سفیر اسبق ایران در ایتالیا:

در نیویورک پیام ضعف دادند

کشانده است. دست‌آخر هم ترامپ است که از موضع بالا برای معافیت‌های نفتی ژاپن و مبادله آن با دارو تصمیم خواهد گرفت. «وی معنای پذیرفتن چنین توافقی را عبور کامل ایران از برجام دانست و گفت: «این یعنی ما به‌جای آنکه طرف اروپایی را تحت فشار قرار دهیم تا به تعهداتش عمل کند، ژاپن را واسطه اجرای برجام کرده‌ایم و به بیان دقیق‌تر این کشور را جایگزین اروپا ساخته‌ایم، در حالی که ژاپن اساسا در مذاکرات حضور نداشته و امروز به‌نوعی قرار است مسئولیت‌های اروپا را انجام دهد.»

سفر اسبق ایران در ایتالیا تا کیدبر آنکه ما باید همچنان خود را در موضع مطالبه‌گری از اروپا نگه می‌داشتیم، خاطرنشان کرد: «مسیر تحولات به سمتی است که ما عملا با ژاپن طرف خواهیم بود، چرا که از این پس این کشور است که اینستکس را در رابطه با آمریکا پیگیری خواهد کرد و با حذف اروپا از معادلات، مساله میان ما و آمریکا باقی و پی این ارتباط نیز محدود به ژاپن می‌ماند. در حالی که ما ۴+۱ را داریم و نباید اجازه می‌دادیم که این مجموعه به حاشیه رانده شود.»

وی این موضوع را باعث خالی شدن دست ایران از اهرم‌های چانه‌زنی دانست و گفت: «آمریکا در توافق احتمالی امتیاز دندان‌گیری به ایران نخواهد داد و صرفا به‌صورت قطره‌چکانی امتیازی می‌دهد که تا حدی از فشارها بکاهد؛ امتیازی که در ادامه آن خواهد گفت اگر ایران مایل به ادامه دریافت آن است باید در موضوعات خارج از

ابوالفضل ظهروند، سفیر اسبق ایران در ایتالیا با اشاره به سکوت خبری حاکم بر سفر مهم رئیس‌جمهور به ژاپن و اطلاع‌رسانی قطره‌چکانی در این باره به «فرهیختگان» گفت: «این سفر را باید یک سفر خاص تلقی کرد. به هر ترتیب ما اغتشاشات آبان ماه را پشت‌سر گذاشتیم که در اثر بی‌تدبیری در اجرای سیاست تغییر قیمت بنزین و نحوه برخورد با آن اتفاق ها رخ داد.»

وی افزود: «چنین سفری در این مقطع و محتوای آن نشان می‌دهد ما همچنان با سیاست‌های دوگانه‌سازی مواجه هستیم. ما پیش از این در سال‌های قبل دوگانه مذاکره-تحریم را داشتیم، سپس در سال ۹۶ دوگانه مذاکره-جنگ مطرح شد و اکنون نیز دوگانه مذاکره-معیشت را در مقابل داریم.»

ظهروند ادامه داد: «اگر واقعاً پروژه تعریف‌شده‌ای از این جنس پشت این سفر نباشد به‌طور معمول باید با لاترین پوشش رسانه‌ای و خبری حول آن شکل بگیرد. اما وقتی چنین فضایی شکل نمی‌گیرد و عمده تحولات، به‌دور از چشم رسانه‌ها اتفاق می‌افتد حکایت از این دارد که حرف‌های مگوی در این باره وجود دارد و سناریوهای پشت‌پرده‌ای در جریان است؛ به‌خصوص در شرایطی که این سفر با ابتکار طرف ایرانی تدارک دیده شده است.»

سفیر اسبق ایران در ایتالیا با بیان آنکه حسب‌ظواهر قرار است ژاپن به نمایندگی از غرب و اروپا اینستکس را عملیاتی کند، ایجاد گشایش در مسیر واردات دارو در مقابل فروش نفت و در نظر گرفتن معافیت‌هایی برای طرف ژاپنی برای خرید نفت ایران را از مهم‌ترین توافقاتی احتمالی این سفر دانست و تصریح کرد که از این پس کار واسطه‌گری میان تهران و واشنگتن از مسیر ژاپن انجام خواهد شد. وی اظهار داشت: «اگر در خلال این مذاکرات دستاوردی ولو به‌صورت شکلی و ظاهری حاصل شود و ترامپ نیز با آن اعلام موافقت کند در شرایط کنونی که فشار معیشتی بر زندگی مردم به حد اکثر رسیده، حتی اگر آن دستاورد جزئی و مختصر باشد، طرفین می‌توانند با عملیات رسانه‌ای آن را با یک بمب خبری به افکار عمومی عرضه و وانمود کنند که اتفاق مهمی رخ داده و دستاوردی بزرگ کسب شده است.»

ظهروند ادامه داد: «پشت‌بند این سکوت خبری می‌تواند یک توفان خبری باشد؛

برجام پای میز مذاکره نظیر برنامه موشکی و منطقه‌ای نباشند.»

ظهروند محصول قرار گرفتن در این پازل را اعتراف به تأثیر فشارهای آمریکا دانست و گفت: «در یک معامله پایاپای و دوطرف باید از ظرفیت‌های خود امتیاز دهند. در حالی که در توافق با آمریکا باید از ظرفیت‌هایمان امتیاز بدهیم و طرف مقابل به‌جای امتیاز دادن، صرفا از فشارها می‌کاهد.»

سفیر اسبق ایران در ایتالیا گفت: «ما اکنون برای مذاکره در شرایط دست بالا قرار نداریم. ما صرفا چند میلیارد دلار از ژاپن طلب داریم که گروگان گرفته شده و پرداخت شدن آن در گرو اجازه آمریکا است، طلبی که به‌عنوان امتیاز اعطایی طرف مقابل روی میز مذاکره گذاشته شده است.» وی برداشت نفت از ایران و اینستکس ژاپنی را از نتایج احتمالی این سفر برشمرد و گفت: «در این صورت آنها صرفا از محل پول نفتی که متعلق به ایران خواهد بود به ما عطا و دارو خواهند داد.» وی طرح موضوع بیماران «ای‌بی» در سخنرانی سفیر ایران در سازمان ملل همزمان با سفر رئیس‌جمهور به ژاپن را نیز در همین چارچوب ارزیابی کرد و گفت: «این در حالی بود که ما می‌توانستیم همین داروها را با دور زدن تحریم‌ها ولو ۲۰ درصد گران‌تر از مسیری‌های دیگر تهیه کنیم؛ اما همین موضوع به یک شواری نشان دادن ضعف و احتیاج ایران به کمک غذایی و دارویی تبدیل شد.»